

Особливості вибору стратегії запам'ятовування залежно від результативності моніторингу метапам'яті

Опрацювання значної кількості інформації є невід'ємною частиною навчальної діяльності студентів ВНЗ.

При вивченні нового матеріалу ми зазвичай здійснюємо моніторинг нашого розуміння цього матеріалу і відповідно до цих знань регулюємо розподіл навчальних ресурсів. Коли ми намагаємося отримати інформацію з пам'яті, ми виносимо судження про те, що ми вже знаємо чи не знаємо. Ці знання про продуктивність нашої пам'яті сигналізують нам про те, що деяка інформація справді доступна в пам'яті, а ту інформацію, яку ми знаємо гірше, варто шукати далі.

Пам'ять є одним із найбільш потужних механізмів пізнання. Контроль та управління різними аспектами нашої пам'яті залежить від метакогнітивних процесів. Тому важко переоцінити їх вагомість у навчальній діяльності студентів та й у повсякденному житті загалом. Метапам'ять є сукупністю механізмів, що допомагають індивіду отримати знання про функціонування власної пам'яті.

Термін «метапам'ять» був запропонований у 1979 році Джоном Флейвелом, який визначив її як знання, моніторинг, та контроль людиною власного запам'ятовування. Метапам'ять включає в себе такі процеси:

- аналіз поставленого завдання та виділення інформації, яку потрібно запам'ятати;
- вибір стратегії запам'ятовування в залежності від поставленого завдання;
- постійна оцінка ефективності виконання завдання;
- зміна стратегій в залежності від результату.

Моніторинг пов'язаний із первинною обробкою інформації та підготовки її до засвоєння, відповідає за перехід інформації від об'єктивного до мета-рівня, та становить собою переважно спостереження та оцінку отримуваної інформації.

Моніторинг метапам'яті особистості визначається як процес структурування та збору інформації щодо репродуктивних можливостей нашої пам'яті у формі метакогнітивних думок (метапам'яттєвих суджень), які стосуються обізнаності людей про можливості власної пам'яті. Отже, метакогнітивні судження по суті своїй є оцінкою індивіда власної здатності засвоїти певну інформацію.

Увага нашого дослідження зосереджена на таких метапам'яттєвих судженнях як судження про легкість вивчення (EOL) та відстрочених судженнях про вивчене (dJOL).

Судження про легкість вивчення (EOL) – це судження, які людина робить перед безпосереднім вивченням матеріалу. Відстрочені судження про вивчене (dJOL) є різновидом JOL і є передбаченням майбутнього відтворення через деякий проміжок часу після безпосереднього вивчення інформації, що більшою мірою спираються на діагностичні спроби пошуку уже збереженої інформації.

Студенти використовують різні стратегії запам'ятовування задля досягнення максимальної ефективності навчання.

У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти термін "стратегія" розглядається у широкому та вузькому значеннях. У широкому значенні стратегія розглядається стосовно будь-якої діяльності, пов'язаної з вивченням мови, і визначається як певним чином організована та керована лінія поведінки, обрана індивідом для виконання завдання, яке він ставить собі сам, або з яким він стикається. У більш вузькому значенні, у межах вирішення комунікативних завдань, стратегії - це мовленнєві засоби, які користувач мовою застосовує для мобілізації і балансу своїх ресурсів, активізації вмінь та навичок, щоб задовольнити комунікативні потреби у певному контексті й успішно

виконати поставлене завдання у найбільш зрозумілий або найбільш економно можливий спосіб залежно від мети.

В основу нашого дослідження лягли стратегії запам'ятовування запропоновані Брауном, а саме: категоризація (categorization), що передбачає прив'язку нової інформації до попереднього досвіду та реорганізація (elaboration) – створення нового змісту. Також, ми визначили доцільним вивчення стратегії вибору часу (speeded strategy decisions) виокремлену Шварцом, адже будь-яке запам'ятовування вимагає раціональне використання часу для вивчення того чи іншого матеріалу.

Вибір стратегії запам'ятовування є важливим в контексті ефективності затраченого часу на запам'ятовування. Адже стратегію можна вважати продуктивною тоді, коли при меншій затраті часу продуктивність відтворення є вищою. Тож наше дослідження також покликане внести ясність у вирішення питання щодо зв'язку стратегії вибору часу із продуктивністю відтворення та результативністю моніторингу метапам'яті (що в свою чергу дає можливість виявити помилки і змінити стратегію в процесі запам'ятовування).

В основу дослідження покладено такі основні **гіпотези**: відтворення буде кращим у випадку коли студенти використовуватимуть стратегію реорганізації матеріалу, що запам'ятовується, аніж у випадку використання стратегії категоризації; вибір стратегії запам'ятовування (реорганізації або категоризації) є взаємозалежним із результативністю моніторингу метапам'яті (прогностична валідність метапам'яттєвих суджень); стратегія вибору часу взаємопов'язана із продуктивністю відтворення та результативністю моніторингу метапам'яті, у наступній відповідності: найменше часу витратиться на запам'ятовування та повторення у випадку високого показника прогностичної валідності метапам'яттєвих суджень, найбільше часу витратиться на запам'ятовування та повторення у випадку низького показника прогностичної валідності метапам'яттєвих суджень.

Література

1. Величковский Б. Когнитивная наука: Основы психологии познания. Том 1. Москва: 2006.
2. Волошина В. О. Особливості метакогнітивних суджень студентів та їхній взаємозв'язок із самооцінкою / Студентські наукові записки. Серія "Соціально-політичні науки" / [укл. А. І. Рибак]. - Острого: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2011. - Вип.3. -С. 241-255.
3. Волошина В. О., Джонсон Ф.У., Каламаж Р. В. Метапам'яттєві судження та когнітивні процеси, що лежать в їх основі / Наукові записки. Серія "Психологія і педагогіка". Тематичний випуск "Актуальні проблеми когнітивної психології – Острого: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2012. – Вип. 20. – С. 58 – 77.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / перекл. з англ.; [наук. ред. укр. видання докт. пед. наук, проф. С. Ю. Николаєва.] - К. : Ленвіт, 2003. - 273 с.
5. Карпов А.В., Скитяева И.М. Психология метакогнитивных процессов личности. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2005. – 352 с.
6. Король С. В. Доцільність використання стратегій запам'ятовування під час опанування іншомовної лексики:
http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2011_5/1ksvoil.pdf
7. Сігінішина А. С. Метакогнітивні судження як засіб моніторингу пам'яті основі / Наукові записки. Серія "Психологія і педагогіка". Тематичний випуск "Актуальні проблеми когнітивної психології – Острого: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2012. – Вип. 20. – С. 254 – 263.
8. Соломко З. К. Зміст і структура лексичної компетенції як складника фахової компетенції фахової компетенції майбутніх юристів:
http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vknlul/Ptp/2011_20/Solomko.pdf

9. Brown A. L. (1980) Learning to learn: on training students to learn from texts. Reading Technical Report No. 189
10. Schwartz B. L. (1994) Sources of information in metamemory: Judgments of learning and feelings of knowing. *Psychonomic Bulletin & Review*, 1 (3), 357-375